

Biskop Tor Singsaas, tale ved nyttårmottagelse i Nidaros domkirke, 14. januar 2014:

Godt nyttår!

Vi er igjen under Nidarosdomens mektige hvelv.

Gratulerer med 200-årsjubileet for Grunnloven av 1814. Det er årets store felles begivenhet for oss alle som bor, og oppholder oss i dette landet.

Vi er nå i den eneste kirken som ved navn er nevnt i Grunnloven. Og det sier mye om dens betydning for land og folk.

Jeg vil ramme inn denne talen med tre eksistensielle sterke møter, en fra teatret, en TV-serie og fra den klassiske litteratur.

Til det siste først:

Kristin Lavransdatter

Dette kirkerommet har en egen evne til å ta imot alle slags liv. Slik har det alltid vært. Mange av oss har erfart det, i eget liv og i vår tjeneste her. Dette uttrykker kanskje Sigrid Undset aller sterkest i trilogien om Kristin Lavransdatter. Den magiske atmosfære som hun makter å skape i sin skildring av Kristins møte med det veldige kirkerom med lange søylerekker, høye svimlende hvelv, skulpturer og fargerike glassmalerier. Og så alle menneskene, og deres blikk som søker seg fram til det storslåtte høykoret med gullskrinet, Olavsskrinet.

Kristin kommer inn i Kristkirken under Olavsvaka. Det er på slutten av hennes liv. Hun bærer på et sykt barn som en mor hadde lagt i hendene hennes tidligere på dagen. Kristin fant ikke igjen moren i folkemylderet i byen. Og da Olavsvaka begynner ved nattetider, bærer Kristin fortsatt på barnet. Hun er der hele natten med barnet på armen og ved kneet, - i trengselen, mellom kroppene tett i tett på gulvet. Hun vekselvis sover og er våken gjennom natten. Hun steller med barnet som gråter sårt, og som roer seg igjen, og sovner ved Kristins bryst.

Og Sigrid Undset forteller;

«Mens morgensolen tente de høye, brogede ruter innerst i bunnen av høykorets søyleskog, og glans av røde og brune og grønne og blå gimstener dimmet lysglansen fra alteret og fra gullkisten bakom, hørte Kristin den siste vigilie – ottesangen. Lesestykkene ved denne tjenesten visste hun var om Guds lægedomsjærtegn....»

Kristin så opp, hvor krusifikset stod oppløftet, svimlende høyt over triumfbuen.

Hun løftet det fremmede syke barn opp mot koret og bad for det.»

Middelalderkvinnen Kristin bærer barnet varsom på armen.

Gud har sendt med oss alle «en hellighet» som beskyttelse i livet. Du merker den når du møter en annen. Den andre merker det samme i møte med deg.

Kristin viser oss hvor umistelige vi er, - hun gir ikke fra seg barnet som hun hadde fått lagt i sine armer.

Vi bærer hverandres liv i mellom hendene vi mennesker. Slik bekrefter vi hverandres hellighet.

Gud har skjult det hellige i det alminnelige.

For noen dager siden var jeg på Trøndelag teater og så «**Oscar og den rosa damen**» av forfatteren Eric-Emmanuel Schmitt, en monolog glitrende fremført av skuespiller Ragnhild Sølvberg. Hun er vekselvis Oscar på 10 år og den rosa damen, «Besterosa» som Oskar kaller henne. I brøkdelen av sekund er hun den ene, og så den andre. Utrolig vakkert gjort. Men noe så krevende?

Oskar er kreftsyk og døende, og omsorgsarbeideren på sykehuset, «Besterosa» er den eneste som tar ham på alvor og snakker med ham om livet hans. Det er et sterkt menneskelig drama, - en liten kar som kjemper med de dype spørsmål i livet. Oscar skriver brev til Gud. Han kjemper med Gud. Og «Besterosa» er hos ham,- lytter til ham,- har tid for ham,- leker seg sammen med ham i livs- og dødsdramaet. For barnet Oskar lever ut sin sorg i leken, og «Besterosa» er med på leken. Hvem andre enn Gud kan Oskar gå til når han skal dø. Han elsker ps`ene til slutt i brevene sine. Morsomme og alvorlige påminnelser til Gud.

Oskar døde.

Men på nattbordet hans fant de en lapp han hadde skrevet en melding på:

«Ps; Bare Gud får vekke meg!»

Er dette et barns utrolige vakre måte å si noe om hvilket håp han har til Gud og en oppstandelse fra de døde? Og det sier mye om en fortrolighet og tillit til Gud.

«Den som ikke er som barnet, har ikke skjønnt hvem Gud er» - sa Jesus.

Oscar regnet med at Gud vet hvor det blir av oss, - hvor vi ligger gjemt når alle andre har glemt oss, - som leter oss fram en etter en og puster varsomt inn i nesen vår og blåser nytt liv i oss.

Vi vekkes opp til nytt liv.

«Besterosa», en kvinne vi kan kjenne oss igjen, bærer barnet Oscar varsomt på armen.

Hvor ofte er ikke kunstneren den ypperste formidler av Guds nåde og barmhjertighet.

Gå og se dette stykket!

Gud har lagt igjen spor etter seg i oss, skapt som vi er i Guds bilde.

Gud går med maske gjennom verden. **Guds masker, Larva Dei** er gammel teologisk tankegods, - tanker vi godt kan begynne å tenke på nytt. Gud skjuler seg i verden, - står bak den minste og utfordrer den av oss som er den sterkere.

Vi merker at vi alle bærer på «en hellighet» som vi ikke kan overse. Det er en Guds beskyttelse. Vi skal merke at vi er av ham.

Vi skal holde hverandre som om vi bærer et barn varsomt på armen.

Gud er alltid der før oss. Han kaller til fellesskap med hverandre og med seg.

Mysteriet

Før jul ble det slått opp i noen medier at Den norske kirke har mistet mysteriet. Det kan godt være at de mente at «den snusfornuftige norske kirke» har mistet evnen til å feire mysteriet. For Gud skjuler seg i mysteriet som Ordet, dåpen og nattverden.

Men å mene at Den norske kirke er uten mysterium og mysterieforståelse, er omtrent det samme som å si at Den norske kirke er uten Gud, uten Jesus Kristus i sin midte.

Det er ikke vi som bestemmer om Jesus Kristus er levende til stede i Ord, dåp og nattverd. Dette avgjøres ikke av menneskers åndelige kvalitet. Men Gud selv har knyttet uløselig til disse tegn på mysteriet. Rent konkret. Løftet fra Gud er; at han i Jesus Kristus er tilstede i sakramentene, når Ordet lyder over dåpens vann, - når vi står med det aller helligste på jord mellom våre hender, nattverdens brød og vin som er Kristi legeme og blod.

Det hellige er skjult i det alminnelige.

Vår kirke våger å kjempe med de krevende og vanskelige spørsmål for oss mennesker som lever nå, - sammen med oss som lever helt alminnelige hverdagsliv.

Gudstjenesten

I Nidaros bispedømme har vi hatt fokus på gudstjenesten i det år som er gått. Og vi skal være like opptatt av gudstjenesten i 2014. Vi har sett en bekymringsfull nedgang i gudstjenestebesøket i løpet av de 10 siste år. Dette kan vi ikke se på uten å gjøre noe med det. Det er en utvikling vi ønsker å snu. Vi har akkurat nå en spørreundersøkelse på Bispedømmets hjemmesider som utfordrer den enkelte til å komme med synspunkter på gudstjenesten i sin menighet. Vi håper at vi her vil få viktige bidrag i det videre arbeidet med gudstjenestelivet i Bispedømmet.

Grunnloven

I dag 14.januar, er det 200 år siden Kielfreden, som skapte grunnlaget for at 1814 ble det store merkeåret i norsk historie, og som gjør av vi i år feirer Grunnlovens 200-årsjubileum. Så dette er en merkedag med sin egen historie som inngår i den store fortellingen om at Norge gradvis igjen blir en egen nasjon med egen identitet.

Et stort arbeid er nedlagt i forberedelsen av grunnlovsjubileet. I Nidaros bispedømme har en komite arbeidet i vel 2 år med den kirkelige feiringen av jubileet. Vi utgir en bok som har lånt sin tittel fra vår Grunnlovs § 2, verdiparagrafen; « Vår kristne og humanistiske arv». Og vi starter jubileumsfeiringen 6. februar på **Samefolkets dag** her i Nidarosdomen med en gudstjeneste, og deretter 23. februar også her i Nidarosdomen med festgudstjeneste, hvor både preses og Nidaros biskop deltar. Til sist vil jeg nevne den store økumeniske gudstjenesten i Nidarosdomen 20. mai med folkefest på byen etterpå, som er en hovedmarkering for hele landet, hvor kongehuset er representert og landets myndigheter forøvrig.

Og så blir Grunnloven feiret under Olsok selvsagt. 29. juli var etter tradisjonen vår første nasjonaldag.

I jubileumsåret må vi se bakover i historien og ikke minst framover. Vi må ha kunnskap om vår historie og grunnleggende verdier for å få øye på umistelige verdier for framtida.

Under visitasene utfordrer jeg menighetsråd, kirkelig ansatte, ordførere og kommunestyrerepresentanter, rektorer og lærere og ledere i våre mangfoldige frivillighetsbevegelser, til å skape arenaer i lokalsamfunnet hvor vi snakker åpent om umistelige verdier som vi må stå sammen om!

Grunnlovens jubileumsår utfordrer oss i særlig grad til å skape arenaer for samtale om verdier.

Og jeg opplever det er en særlig utfordring å arbeide med verdier knyttet til barn og unge, noe som også er en hovedmålsetting for den nasjonale grunnlovsfeiring.

«**Barnets stemme**» - hvordan lytter vi til den, og tar den på alvor? «**De unges stemme**» - hva hører vi, og hva gjør vi med den?

Vi har nå fått med oss to gode eksempler på hvordan det kan gjøres.

Så til det siste eksistensielle møtet: **TV- serien.**

Et Løftesord fra Bibelen har fulgt meg tett helt siden jeg ble vigslet til biskop her i Nidarosdomen for over 5 år siden. Jesus Kristus er der alltid først, foran og før meg, når jeg kommer til et nytt sted.

Han vil at alle mennesker skal møte sin Gud. Det var derfor han kom til oss julenatt.

Rom 8, lyder som et seiersrop fra Paulus; v. 35 « *Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Nød angst, forfølgelse, sult, nakenhet, fare eller sverd?*» V. 38; « *For jeg er viss på at verken død eller liv, verken engler eller krefter, verken det som nå er eller det som kommer, eller*

noen makt, verken det som er i det høye, eller i det dype, eller noen annen skapning, skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår herre.»

Gud er der, alltid - før oss, - på ethvert sted. Jesus Kristus har tatt bolig i mellom oss.

TV-serien; « **Tørk aldri tårer uten hansker**» av Jonas Gardell, er for meg blitt en utfordring, ikke minst ut fra det bibelord vi hørte nå.

TV- serien skildrer det homoseksuelle ungdomsmiljøet i Stockholm på 80 tallet, da pesten kom, hiv/aids- epidemien som tok hundrevis av unge liv blant unge homoseksuelle i Stockholm. En varm film om dyp kjærlighet og vennskap. Om mennesker av samme kjønn som ønsker å være hverandres nærmeste pårørende, for de elsket hverandre dypt. En rystende kald og skakende film. Den dype smerten og det uverdige ved at de ble skilt fra hverandre av familien og kirken da den ene døde fra den andre. Og han som ble igjen, fikk ikke være med i sin kjærestes begravelse. Fortvilelsen, sjokket, skuffelsen, sviket som ryster, sorgen, savnet. Han blir frarøvet sin kjæreste i livet, - og det på gravens rand! Kirken og familien gikk sammen om å fornekte livene til de unge, - at de var homofile og døde av aids. Kjærligheten og parforholdene ble fortiet, simpelthen tilintetgjort. Ytre fasade var viktigere enn sannheten.

Et viktig spørsmål for kirken er;

Er den homofile kjærlighet annerledes enn den heterofile, - har de samme kvalitet, - har de samme verd?

Selvsagt er det samme kvalitet på kjærligheten, - og den er like mye verd.

For meg er det brennende spørsmål;

Hva ville Jesus ha sagt og gjort?

Han har lagt igjen er uro etter seg for alltid, - en uro han sørger for er der alltid gjennom Den hellige ånd.

Jesus kom for at alle skal få møte Gud, - slik vi er, -slik vi er skapt.

Han ryddet vekk alle religiøse og sosiale regler og riter som holdt mennesker på avstand fra Gud, - sabbatsbud og det finmaskede nettverk av renhetsforskrifter. Han var ikke redd for å bli uren. Kvinner og barn rørte ved ham, - og han dem.

Merk deg alle de fortellinger i NT hvor mennesker baner seg vei fram til Jesus. De må bli berørt av ham, Guds hellige!

Merk deg alle de som la hindringer i veien. Det er menneskets største synd!

Rom. 8, v38«*For jeg er viss på at... .. v. 39; verken det som er i det høye eller i det dype skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre.*»

Mennesker baner seg vei fram til Jesus. For han er vårt eneste håp.

I mange år nå har Nidarosdomen vært et fristed for mennesker som har opplevd å bli hindret når de ville helt fram til Gud for å møte ham.

Her får alle komme helt fram. Slik skal det fortsatt være.

Måtte hele vår kirke gjøre det samme.

Et velsignet nytt år!